

Kaupunkisuunnittelu Oy:n Koivukylän runkokaavan tulevaisuudenkuva vuodesta 1980. Kuvälähde: Koivukylä 2. Kaavarunkosuunnitelma 1969: Helsingin maalaiskunta.

Oy Kaupunkisuunnittelu Ab - kaavoituksen konsultti

Juhana Lahti

Kaupunkisuunnittelu Oy toi erilaiset taustatutkimukset ja -selvitykset sekä taloudellisen tarkastelun järjestelmälliseksi osaksi kaavoitusta 1960-luvulta alkaen. Kaavoituksesta tuli aiempaa selvemmin erilaisiin vaiheisiin jakautuva prosessi, jossa valmistelevat vaiheet sekä tekstitiedon ja numerodatan merkitys korostuivat suhteessa laajoihin visualisoiuihin kaavakarttoihin. Kaupunkisuunnittelu Oy laati yleiskaavan 17 kuntaan aikavälillä 1969–1986. Kun kaavasunnittelusta tuli kuntiin perustettujen kaavoitustoimien virkatehtävä, alkoi konsulttitoiminnan kulta-aika hiipua 1970-luvun lopulla.

Kaupunkisuunnittelu Oy:n syntyyn 1960-luvun lopulla vaikutti se, että uuden rakennuslain myötä kaavoituksesta tuli maan kattava käytäntö, mutta kunnilla ei vielä ollut henkilökuntaa uusien kaavoitustehtävien hoitamiseen. Yrityksen tärkein taustatoimija syntyi 1960-luvun alussa, kun Mikko Mansikka (1934–), Jaakko Salonen (1932–) ja Jaakko Ylinen (1936–2019) aloittivat yhteisen toimiston voitettuaan Lohjan asemakaavakilpailun 1962.^[1] Kaupunkisuunnittelu Oy:n perustivat 1969 Salosen ja Ylisen kanssa Arno Savela (1935–), Pentti Riihelä (1928–2011) ja Aatos Issakainen (1932–2019). Osakeyhtiön alla osalliset toimivat myös itsenäisesti omien toimistojensa kautta. Kaikki osakkaat osallistuivat kaavoitustöihin.

Suunnittelun moniottelija

Kaupunkisuunnittelu Oy:stä ja sen taustatoimistoista tuli nopeasti keskeinen toimija Helsingin maalaiskunnan ja Espoon kaavoituksessa, erityisesti yleiskaavoituksessa, sekä pienemmissä kaupungeissa, lähinnä Etelä-Suomessa. Vuonna 1986 julkaistun esitteen mukaan Kaupunkisuunnittelu Oy oli laatinut 1969 lähtien yleiskaavan kaikkiaan 17 kuntaan.

1960- ja 70-lukujen vaihteessa Kaupunkisuunnittelu Oy vei kaavoitusmalleja aktiivisesti eteenpäin käytännön kaavoituksen tasolla.

Helsingin maalaiskunnan (nyk. Vantaa) ensimmäinen yleiskaava (maankäytön yleissuunnitelma) oli merkittävä alueen kehittymisen kannalta.

Iso-Huopalahden virkistysalueen yleissuunnitelma Helsingin ja Espoon kaupungeille ja Haaga-Vantaa yleissuunnitelma Helsingin ja Vantaan kaupungeille olivat esimerkkejä kuntien yhteistyöstä kaavoituksessa. Salon kaupunkisuunnitelmassa esitettiin ensimmäistä kertaa yleiskaava ja pitkän tähtäimen taloussuunnitelma.

Koivukylän suunnittelu pääradan varteen Helsingin maalaiskuntaan (nyk. Vantaa) 1967–1969 vaikutti Kaupunkisuunnittelu Oy:n perustamiseen: aluetta suunnittelivat Jaakko Salonen, Arno Savela ja Pentti Riihelä. Koivukylän kaavarunkosuunnitelmalla (1969) selvitettiin yksityiskohtaista kaavoitusta ohjaavia mitoitus- ja rakennerratkaisuja. Koivukylä oli kustannuslaskelmineen kaavatalouden kannalta urauurtava suunnitelma, joka edusti 1960-luvun lopun uutta kaavoitusajattelua, ja jonka kaavarunkosuunnitelmaa käytettiin oppikirjana. Koivukylästä tuli tiivis ruutukaavaan perustuva kompaktikaupunki, jossa moottori- ja kevyt liikenne on eroteltu.

1970-luvun murrosvaihe

1970-luvun lopulla Kaupunkisuunnittelu Oy:n keskeinen rooli kaavoittajana päättyi. Kun aikaisemmin kaavatöiden osuus oli ollut 90 % toimeksiannoista ja rakennussuunnitelmien 10 %, vuosikymmenen puoleenväliin mennessä tilanne kääntyi päinvastaiseksi. Keskeisin syy tähän oli 1967 lainmuutos, joka määritteli kaavoituksen maalaiskuntien tehtäväksi. Kuntien kaavoitusvirkojen määrä nousi vajaassa vuosikymmenessä 1200 työntekijään, mikä oli yli kolme kertaa enemmän aiempaan viranhaltijamäärään verrattuna. Kaavojen sisällön suunnittelu siirtyi virkamiehille.

Projektiorganisaation muodossa toiminut Kaupunkisuunnittelu Oy oli kvantitatiivisen eli tilastoihin ja laskelmiin tukeutuvan kaavoituksen edelläkävijä. Uudenlainen toimintatapa näkyy myös siinä, että Kaupunkisuunnittelu Oy tuotti kaiken aineiston A4 -kokoisiksi niteiksi laajojen kaavakarttojen sijaan. Kaupunkisuunnittelu Oy:n voimakkaasti perinteisen kaavoituksen alueelta kuntasuunnitteluun laajentanut toimintamalli näkyy varsinaisten kaavoitustehtävien ulkopuolelle jäävissä toimeksiannoissa: Rantakaava-asetukseen liittyviä asiantuntijatehtäviä 1970, Helsingin kantakaupungin jalankulkututkimus yhdessä Liikennetekniikka Oy:n kanssa 1970–1971 sekä tutkimus maanalaisista tiloista Helsingin keskustassa 1972 ja Egyptin Fayoumin turismin kehittämissuunnitelma 1982–1984.

Kaupunkisuunnittelu Oy:n toiminta hiipui 1990-luvun lamaan. Jo aiemmin toimistosta irtautuneen Issakaisen lisäksi Salonen ja Riihelä jättäytyivät pois ja yritys jäi Ylisen omistukseen.

Valikoitu kaavasuunnitelmien työluettelo:

- Vantaan Koivukylän kaavarunko 1967–69.
- Helsingin maalaiskunnan yleiskaava 1968–69.
- Tampereen seudun kaupunkimallien laatiminen ja vertailu 1968–69.
- Tampereen runkokaavatyo 1969.
- Haaga-Vantaa yleissuunnitelma 1969–1970.
- Salon kaupunkisuunnitelma 1970.
- Tampereen kaupunkiseudun rakennemallit 1971.
- Meriporin alustava kaavarunko 1970.
- Someron yhteismetsä rantakaavaa 1970.
- Ritalan yhteismetsä rantakaava 1970.
- Leppävaaran kauppalanosakaava 1970–74.
- Länsi-Uusimaan runkokaavan maankäyttö ja vapaa-ajan alueet 1969–74.

- Kannelmäen osayleiskaava 1970
- Lohjan kaupungin ja maalaiskunnan yleiskaava 1970.
- Loimaan yleiskaava 1970–71.
- Lopen Salmijärven rantakaava 1971.
- Pusulan Kivijärven rantakaava 1971.
- Lohjan Vohloisen alueen kaavarunko 1971.
- Lohjan keskustan osayleiskaava 1971.
- Savonlinnan yleiskaava 1971.
- Helsingin ja Espoon Iso-Huopalahti 1971.
- Kirvesperän rantakaava 1971.
- Ojamon kaivosalueen asemakaava 1972.
- Keravan Ahjon alueen kaavarunko 1972.
- Lohjan Virkkalan kaavarunko 1972.
- Lohjan Virkkalan rakennuskaavan muutos 1973.
- Lohjan Virkkalan urheilukeskuksen yleissuunnitelma 1973.
- Lohjan Moisio kaavarunko 1973.
- Hangon kaupunkisuunnittelun kehityssuunnitelma 1972–76, 1972.
- Varkauden keskustan kaavarunko 1973.
- Olkiluodon voimalaitosalueen yleissuunnitelma 1973.
- Loviisan yleiskaava 1974.
- Sumiaisten rantayleiskaava 1975.
- Pusulan Saarijärven rantakaava 1974.
- Tansanian Lindin alueen seutukaavan osia 1974–75.
- Järvenpään keskustan kävelykatu 1976.
- Järvenpään Jampan kävelykatu 1976.
- Vantaan kehätien teollisuusalueiden osayleiskaava 1976.
- Vantaanportin asemakaava 1977.
- Lohjan keskustan osayleiskaavan laajennus 1977.
- Pusulan Vehmasjärven rantakaava 1977.
- Irakin Al Qaimin ja Akashatin asuntoalueiden yleiskaavat 1978.
- Vantaan Pakkalan maankäytön suunnitelma 1978
- Tuusulan Paijalan yleiskaava 1980.
- Irakin kolmen varuskuntakaupungin kaavoitus 1981–83.
- Irakin Mosulin ja Tikritin keskuspuistosuunnitelmat 1981–84.
- Tuusulan Paijalan kylän rakennuskaava 1986.
- Seinäjoen keskustan yleiskaava 1982–83.
- Saudi-Arabian Al Bahan seutukaavan osia 1982–84.
- Nummi-Pusulan Liesjärven rantakaava 1988.
- Vantaan Piispankylän alueen yleiskaava 1989.
- Vihdin asemakaavoja 1989.
- Helsingin Keski-Pasilan yleiskaava 1991.
- Lopen Räyskälän rantakaava 1991.
- Paraisten Kirjalan yleiskaava 1991–94.
- Nummi-Pusulan Saloveden rantakaava 1992.

Työluettelo perustuu Jaakko Ylisen Arkkitehtuurimuseolle lahjoittaman aineiston yhteydessä saatuun työluetteloon, jota on täydennetty Jaakko Salosen aineiston osalta 2018.

Kirjoittaja

Juhana Lahti, filosofian tohtori ja Arkkitehtuurimuseon tutkimuspäällikkö, joka on väitellyt Aarne Ervin kaupunkisuunnittelusta.

Artikkeli on julkaistu 2019.

Lähteet

Arkkitehtuurimuseon arkisto.

Oy Kaupunkisuunnittelu Ab -esite 1982.

Jaakko Salosen haastattelu, elokuu 2018.

Viitteet

^[1]Mansikka siirtyi Helsingin maalaiskunnan kaavoituspäälliköksi 1964 ja jättäytyi vähitellen pois toiminnasta. Kaupunkisuunnittelu Oy:n tulevat osakkaat toimivat myös useamman kommandiitti-yhtiö-muotoisen arkkitehtitoimiston puitteissa: Mansikka, Salonen, Ylinen 1963–1967 ja Salonen-Ylinen 1967–1968, Salonen-Savela 1964–1969, Salonen-Savela-Ylinen 1967–.